

Regelgeving belemmert verdere inzet van big data in de financiële sector

Emanuel van Praag is advocaat bij HVG Law en gespecialiseerd in financieel recht.

Big data is big business. Ook in de financiële sector wordt steeds meer gebruik gemaakt van nieuwe data-gedreven technieken zoals 'machine learning', 'profiling' en geautomatiseerde besluitvorming. Maar in de huidige situatie belemmert de Wet op het financieel toezicht (Wft), en de interpretatie daarvan door de Autoriteit Financiële Markten (AFM), innovatie in de sector. Ook hebben civiele rechters onvoldoende ervaring met deze nieuwe technieken en is het de vraag hoe zij met deze nieuwe technieken omgaan.

Een groeiend aantal banken, verzekeraars en financiële adviesbureaus vertrouwt bij het verwerken van financiële data op computers. Deze computers zijn in staat patronen te vinden in big data (machine learning), voorspellingen te doen op basis van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens (profiling) en beslissingen te nemen waarbij geen mens aan te pas komt (geautomatiseerde besluitvorming). Maar deze nieuwe technieken schuren met de normen voor informatiewinning voor financiële ondernemingen.

Het Nederlandse recht is er namelijk niet op toegerust dat beslissingen ten aanzien van klanten worden genomen op basis van correlatie (toevallige samenhang), in plaats van causaliteit (noodzakelijke samenhang). De Wft schrijft dwingend voor welke informatie bij de klant moet worden ingewonnen, en dat de dienstverlening op deze informatie moet worden gebaseerd. Dit betekent dat adviezen verstrekt op basis van machine learning, of beslissingen genomen op basis van profiling, mogelijk niet voldoen aan de huidige normen voor informatiewinning, omdat deze gemaakt zijn op basis van correlatie. Een voorbeeld.

Bij crowdfundingbedrijf Funding Circle wordt het risiconiveau van een klant bepaald aan de hand van het tijdstip waarop de klant het aanvraagformulier verzendt, in combinatie met de tijd die de klant besteedt aan het invullen ervan. Je zou denken dat het feit dat een ondernemer ervoor kiest om de aanvraag 's middags in te vullen — en niet 's avonds — niet het ondernemerssucces bepaalt. Maar blijkbaar is het wel zo dat ondernemers die op een bepaald tijdstip een kredietverzoek indienen over het algemeen succesvoller zijn dan andere ondernemers. Er is dus wel een correlatie tussen het moment waarop ondernemers hun aanvraag invullen en het ondernemerssucces, maar geen causaal verband.

Recentelijk is het door de AFM toegestaan aannames te doen over de klant,

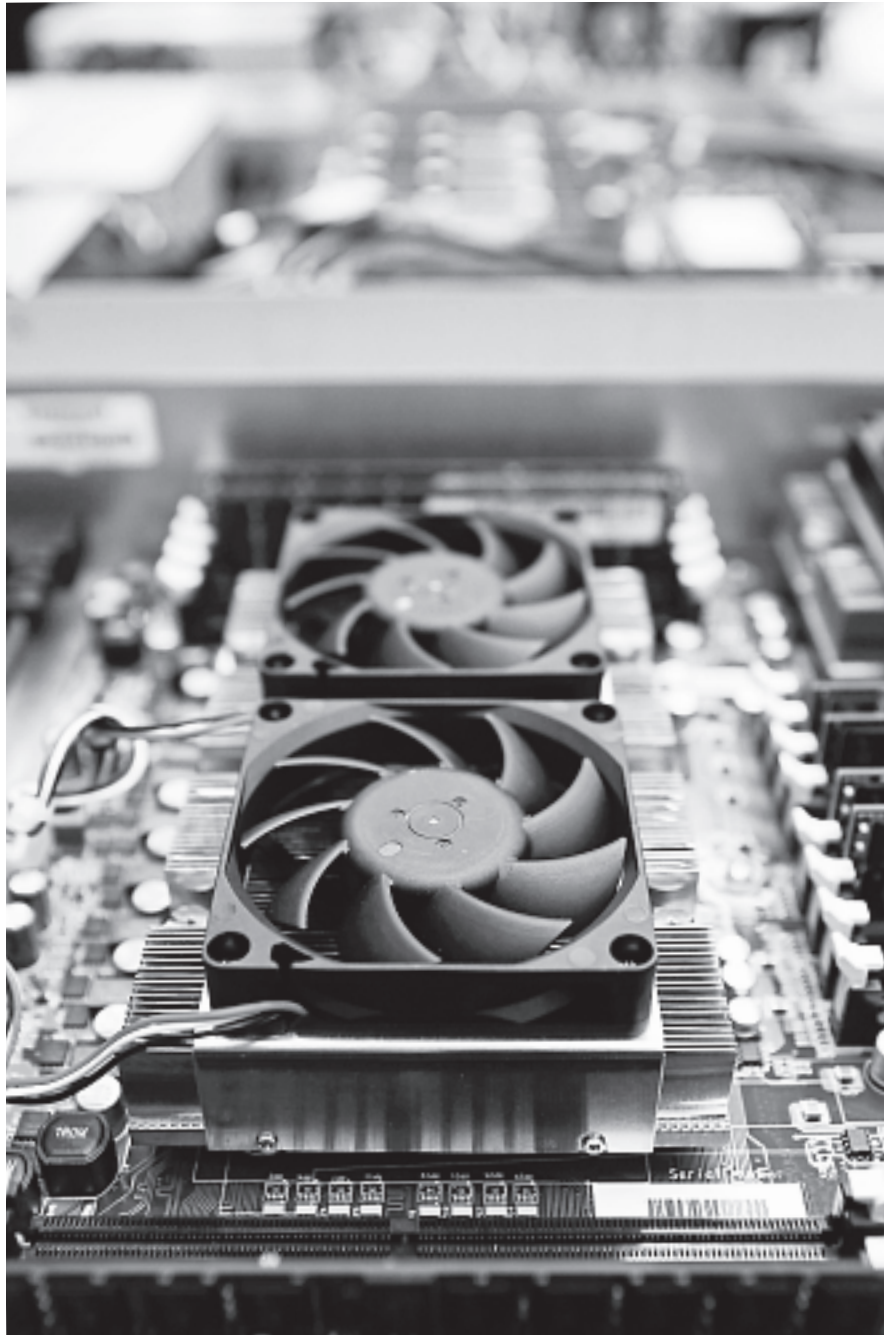

FOTO: ASHLEY PON/BLOOMBERG

omdat deze tot een bepaalde doelgroep behoort. Maar wel met de voorwaarde dat deze aannames altijd worden voorgelegd aan de klant. De essentie van profiling is echter dat aannames worden gedaan zonder al de onderliggende feiten uit te vragen. Als deze informatie alsnog moet worden opgevraagd, is dit niet efficiënt. Het zou daarom beter zijn als de AFM wél voor het gebruik van aannames open zou staan.

Nog een juridische complicatie bij machine learning en profiling is de huidige werkwijze van civiele rechters. Op dit moment wordt een rechter alleen gevraagd informatie te beoordelen die de mens gemakkelijk begrijpt. Bijvoorbeeld informatie over inkomen, financiële verplichtingen, gezinssamenstelling of schulden. Een rechter begrijpt dat als een klant nu weinig geld heeft, dit er vaak causaal toe leidt dat de klant over een jaar zijn lening niet kan betalen.

Correlaties kan een rechter moeilijker doorgronden. Kan een rechter bijvoorbeeld tot de conclusie komen dat er geen sprake is van overkreditering, omdat de klant in een welvarend postcodegebied woont? Of dat hij zijn aanvraag 's ochtends indiende, of omdat er geen spel-

fouten in zaten? Het causaal verband tussen deze informatie en kredietwaardigheid is minder sterk of zelfs afwezig, maar kan in de praktijk een betere voorspeller zijn dan bijvoorbeeld het huidige inkomen.

Naar mijn mening moet de civiele rechter leren omgaan met alternatieve methoden om de klant te evalueren. Een voorwaarde hiervoor is wel dat de onderneming kan aantonen dat deze alternatieve methoden over het algemeen de klant even goed in beeld brengen als de gangbare methoden.

Om in de financiële sector in de toekomst gebruik te maken van machine learning en profiling, is het ontzettend belangrijk dat de Wft hiermee rekening gaat houden. De toezichthouders — zoals de AFM — moeten dit ook in hun toezichtstrategieën inpassen. Civiele rechters, die in het kader van de zorgplicht moeten beoordelen of de ken-uw-klantverplichtingen zijn nagekomen, moeten zich ook verdiepen in de nieuwe technieken.

Gezien de snelheid van de ontwikkelingen én het belang voor ondernemingen en consumenten kan hier niet te lang mee worden gewacht.

De werkwijze van civiele rechters staat gebruik van 'machine learning' en 'profiling' in de weg